

Żejt taż-Żebbuġa u Limonċell Għawdexi

Dun Eddie Zammit jintervista lis-Sur Joe Spiteri,
Direttur tal-Cottage Products Gozo Limited, dwar
il-produzzjoni taż-żejt taż-żebbuġa u l-limonċell f'Għawdex

L-INTERVISTA

Dan l-aħħar tfaċċa dan il-prodott ġdid fis-suq lokali li għandu konnessjoni kbira ma' Għawdex. Qed nirreferi għaž-żejt taż-żebbuġa u għal limonċell li qegħda tipproduċi l-kumpanija tagħkom. Kif nibtet l-inizjattiva?

L-inizjattiva nibtet mill-idea li niskopru possibiltajiet godda ta' xogħol f'rabta ma' l-industriji tradizzjonali ta' Għawdex. Waqt diskussjoni ma' wiehed mill-kollegi li llum huwa wiehed mid-diretturi tal-kumpanija, ġejt irreferut għal ċertu Ruben Curmi min-Nadur li kien qed jinteressa ruhu hafna u jikseb informazzjoni dwar il-produzzjoni taż-żejt taż-żebbuġa. Tkellimna flimkien u bdejna bil-mod il-mod niskopru l-istadji kollha marbuta ma' din il-produzzjoni. Diġà inizjattivi simili kienu ittiehdu f'Malta f'dawn l-aħħar snin u ahna ridna naraw x'possibiltajiet hemm f'Għawdex għal inizjattivi simili. Għamilna biex ngħid hekk daqsxejn ta' prova, meta waqt il-Wirja ta' Santa Marija tellajna *stand* bi prodotti lokali u għamilna l-proposta tat-thawwil tas-siġar taż-żebbuġ b'rabta mal-produzzjoni taż-żejt taż-żebbuġa. L-ewwel reazzjonijiet kienu hafna inkoraġġanti. Il-hsieb tagħna wara din l-inizjattiva kien li nbieghu prodotti Għawdxin b'kontinwità ma dak li dejjem sar minn ta' qabilna bi *standards* li jghoddu għal żminijietna, u niżvillupaw l-prodotti ta' l-industriji żgħar tagħna li qed jigu dejjem iktar imfittxija mill-Maltin u t-turisti.

Dwar iż-żejt taż-żebuga, x'inizjattivi ħadtu?

Ridna qabel xejn niġbru hafna informazzjoni marbuta ma' din il-produzzjoni. Għalkemm din is-sengha kienet qawwija hafna f'pajjiżna snin twal ilu, it-teknika kollha marbuta ma' din is-sengha ntilfet kollha. Grazzi għall-*internet* u għall-kuntatti li għandna permezz ta' diversi ġemellagġi u kuntatti ma' kunsilli lokali u industrjalisti ewropej f'dan il-qasam, ġbarna hafna informazzjoni. Irrid insemmi li sibna ukoll l-appoġġ minn *grants* tal-Unjoni Ewropea. Permezz ta' diversi kunsilli, fosthom dak tan-Nadur u tax-Xagħra, bdejna nixtru s-siġar taż-żebug u nbieghuhom bi prezz ridott lill-bdiewa tagħna biex ihawluhom fl-għelieqi tagħhom, speċjalment dawk li kienu b'xi mod abbandunati. Offrejna bħala kumpanija prezz garantit dwar iż-żebug. Barra minn hekk poġġejna għad-dispożizzjoni tal-bdiewa tagħna konsulenza teknika b'xejn f'dak li għandu x'jaqsam mal-kwalità tar-raba, dwar l-irjeh perikolużi adattati, kif ukoll il-garanzija li-nixtru l-prodott kollu li jipproduċu. Offrejna ukoll il-possibilità ta' makkinarju biex jinqata' ż-żebug kif ukoll bexx ta' l-istess siġar bi prezz ridott. Barra minn hekk ġibna diversi konsulenti biex jghinuna halli nqegħdu din l-industrija fuq saqajn sodi.

X'reazzjoni sibtu quddiem dawn il-proposti?

Nista' ngħid li r-reazzjoni kienet wahda pożittiva. Din is-sena mpurtajna iktar minn 8,000 siġra taż-żebug u s'issa huwa kkalkulat li f'Għawdex f'dawn l-aħħar snin thawwlu iktar minn 10,000 siġra taż-żebug. Siġra taż-żebug trid madwar 4 snin biex tibda tagħmel l-ewwel frott u trid madwar 10 snin biex timmatura sewwa. Il-mira tagħna bħala kumpanija hi li f'Għawdex jirnexxielna nhawwlu mal-50,000 siġra. Il-possibilità teżisti!

X'kura hemm marbuta mat-thawwil u t-tkabbir tas-siġra taż-żebug?

L-ewwel nett it-thawwil irid isir bejn Ottubru u Marzu u wiehed irid joqghod attent li jagħmel ilqugh tajjeb u *support* kontra l-irjeh. Meta titħawwel jitpoġġa madwar l-għerūq bħal tajjar biex iħares lis-siġra minn ċerti nsetti li jistghu jattakawha, imbagħad irid isir bexx programmat halli is-siġra tharisha minn xi mard li jista' jahkimha. Kull siġra tirrekjedi tisqija darba fil-ġimgha u fil-bidu trid tahseb għal madwar 16 il-litru ta' ilma għal kull siġra. Evidentament trid sors ta' ilma viċin ta' produzzjoni ta' dawn is-siġar. Barra minn hekk wiehed ikun irid jiffertilizza kull tant żmien.

Dan l-aħħar il-kumpanija għamlet xi investiment ieħor marbut mal-għasir taż-żebbuġ?

F'Ottubru tas-sena l-oħra inawgurajna ufficċjalment il-makkinarju għall-għasir taż-żebbuġ biex nipproduċu ż-żejt taż-żebbuġa għawdexi. Dan il-makkinarju poġġejnih fi hdan il-kumpless industrijali tal-*Gozitano* fix-Xewkija. L-għasir taż-żebbuġ isir bejn ix-xhur ta' Ottubru u l-bidu ta' Diċembru. Il-makkinarju li ġibna jnehhi il-weraq taż-żebbuġ u jnehhi ukoll l-għadma. Imbagħad jinħażaq iż-żebbuġ u wara jiġi ppressat biex minnu johroġ iż-żejt. Iż-żejt jitqiegħed f'kontenitur apposta tal-*stainless steel* u jiġi ffiltrat permezz ta' tajjar, skond kemm ikun hemm bżonn. Ahna qeghdin nippruvaw inhallu l-prodott ġenwin fl-istat naturali tiegħu kemm jista' jkun. Wara l-prodott jiġi bbottiljat fi fliexken skuri apposta biex ma ssirlux hsara bid-dawl tax-xemx. Għandna l-hsieb li 'l quddiem nakkwistaw iċ-ċertifikazzjoni kollha marbuta mal-produzzjoni taż-żejt taż-żebbuġa biex inharsu l-prodott għawdexi tagħna fis-Suq Ewropew.

Dan l-aħħar barra ż-żejt taż-żebbuġa daħħaltu fis-suq il-prodott tal-limonċell ta' Għawdex. X'inhu l-hsieb wara din il-produzzjoni?

Dan il-prodott johroġ mit-tisjir tal-qoxra tal-lumija. F'Ghawdex għandna produzzjoni mdaqqsa ta' dan il-prodott u mhux dejjem kien qed jasal fis-suq. Issa bil-produzzjoni ta' dan il-*liquor* sibna kif nistgħu

nutilizzaw dan il-prodott. Il-metodu hu wiehed sempliċi. Il-qoxra tal-lumija, zokkor, alkohol, l-ilma u naturalment it-tisjir. Ftit teknika marbuta mal-produzzjoni hemm ukoll. L-ewwelnett trid taghmel id-doża eżatta tal-ingredjenti, imbagħad trid toqghod attent li l-lumi la jkun misjur hafna u lanqas nej. Anke fil-kas tal-limonċell qeghdin nippruvaw inżommu l-prodott fl-istat naturali tiegħu mingħajr hafna żżjeda ta' koloranti addittivi.

Xi proġetti għandkom għall-futur?

Għall-futur fi hsiebna nipproduċu *liquors* ohrajn mill-prodotti għawdxin bħal bajtar, għasel, harrub, rummien u diversi prodotti tradizzjonali ta' Ghawdex, bħal tadam imqadded u prodotti ohrajn. L-idea tagħna hi li niżviluppaw prodotti marbuta mal-agroturizmu li llum tant qed jiġi mfittex minn dawk li jiġu jżuruna.

X'vantaggi tara f'dawn l-inizjattivi tagħkom?

Dwar iż-żebbuġ nista' ngħid li qeghdin noffru opportunitajiet ta' xogħol alternattiv u sfruttar fil-pożittiv tal-possibilitajiet agrarji tagħna. Fejn qabel f'ċerti għelieqi kienu qed jithawlu sigar marbuta mal-kaċċa jew insib, illum qed inhawlu dawn is-sigar li huma iktar addattati għall-ambjent tagħna u huma dejjem hodor sajf u xitwa, barra li jagħmlu l-frott. Allura hemm kontribuzzjoni ambjentali ukoll. Qeghdin noffru opportunità ta' esportazzjoni tal-prodotti għawdxin. Fil-fatt qed ikollna hafna talbiet mill-pajjiżi fejn għandna l-emigranti tagħna. Offrejna l-possibilitajiet godda għall-bdiewa u għall-għelieqi tagħhom. Nahseb li 'l quddiem dawn il-prodotti tagħna ser ikunu dejjem iżjed imfittxija. Kuntenti li qeghdin noffru kontribuzzjoni għat-tishih tal-industrija agrarja f'Ghawdex, skond it-tradizzjoni tagħna.

